

مقاله ای زیبا درباره ماه رجب

<"xml encoding="UTF-8?">

مقدمه

رجب ماه هفتم از سال قمری است که مضر نیز می گویند به سبب احترامی که آن قبیله به آن ماه قائل بودند و در اسلام رجب از ماه های حرام به شمار آمده است، بدین خاطر آن را رجب الفرد گویند، زیرا سه ماه از ماههای حرام به هم پیوسته اند و این ماه از آنها جدا و فرد است.(1)

فضیلت ماه رجب

این ماه همانند ماه شعبان و ماه رمضان از ماه های بسیار با شرافت و با فضیلت است که در روایات اسلامی بر آن تأکید و توصیه شده به طوری که ماه رجب شهر **اللّه الأصب** یعنی ماه (سرای خداوند) نامیده شده که رحمت خدا در آن بر بندگان سرازیر است پس شایسته است انسانهای با ایمان بسیار استغفار و توبه نمایند و به این ماه نیز «واصل»، (بی سر و صدا) گفته شده زیرا در آن از جنگ با مخالفان و مشرکان نهی شده است.(2)

در حدیث است که حضرت نوح(علیها سلام) روز اول این ماه سوار بر کشتی شد و نجات یافت و فرمودند: کسانی که با او هستند روزه بدارند و هر که این روز را روزه بدارد آتش عذاب یک سال از او دور می شود(3) و نیز طبق سخن حضرت صادق(علیه السلام) خواندن زیارت امام حسین(علیه السلام) در روز اول این ماه مستحب و تأکید شده است.(4)

پیامبر(صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: رجب برای امت من ماه استغفار است پس در این ماه به محضر پروردگار از گناهان خویش پوزش طلبید که خداوند بخشنده ای مهربان است.(5) امام صادق(علیه السلام) فرمود: روزه بیست و هفتم رجب را از دست مده که آن روزی است که مقام نبوت به محمد(صلی الله علیه و آله وسلم) داده شد و ثواب آن برای شما به اندازه ثواب شصت ماه است.(6)

از ثوبان غلام پیامبر(صلی الله علیه و آله وسلم) نقل شده که گفت: ما جمعی در خدمت پیامبر(صلی الله علیه و آله وسلم) بجایی می رفتیم عبورمان به گورستانی افتاد، حضرت اندکی در میان قبرها بایستاد و سپس به راه افتاد. من عرض کردم توقف شما در قبرستان به چه خاطر بود؟ حضرت سخت گریه کرد و ما نیز محزون و گریه کردیم، سپس فرمود: ای ثوبان اینان در قبرهایشان معذبند آنچنان که من ناله آنها را شنیدم و دلم به حالشان به رحم آمد و از خدا خواستم عذابشان را تخفیف دهد و خداوند اجابت فرمود و اگر اینها در ماه رجب روزه گرفته بودند، در قبرهایشان عذاب نمی شدند. عرض کردم: یا رسول الله روزه و عبادت در ماه رجب از عذاب قبر ایمنی می دهد؟ فرمود: آری سوگند به آنکه مرا به حق فرستاد هر مرد و زن مسلمانی که یک روز از رجب را روزه بدارد و یک شب آن را به عبادت برخیزد و جز رضای خدا نظری نداشته باشد عبادت هزار سال در نامه عملش ثبت گردد که روزهایش را روزه و شبهایش را به عبادت گذرانده باشد و... (7)

از امام صادق(علیه السلام) آمده که هر کس در روز اول رجب امام حسین(علیه السلام) را زیارت کند حتماً آمرزیده گردد. بزنتی گوید: از حضرت رضا(علیه السلام) پرسیدم: شما در چه ماهی امام حسین(علیه السلام) را زیارت می کنید؟ فرمود: در نیمه رجب و نیمه شعبان. از ابان بن تغلب معنی «العجب ثم العجب بین الجمادی و الرجب» را پرسیدند گفت: ملاقات زنده هاست «در زمان رجعت» با مردگان.(8)

در حدیث آمده که پیامبر اسلام(صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: رجب ماه خداست کسی که یک روز از این ماه را روزه بگیرد موجب خشنودی خدا گردد و غضب الهی از او دور شود و دری از درهای جهنم به روی او بسته شود و نیز فرمود: رجب نام جویی است در بهشت از عسل شیرین تر و از برف سفیدتر هر که در این ماه یک روز، روزه بگیرد از آن جوی به او آب دهند.(9)

شیخ صدوق از سالم روایت کرده که می گفت: در اواخر ماه رجب حضور امام صادق(علیه السلام) رسیدم به من فرمود: آیا روزه ماه رجب را گرفته ای؟ گفتم: نه! حضرت فرمود: واللّه ای سالم آن قدر ثواب از تو فوت شده است که اندازه آن را به غیر خدا کسی نمی داند زیرا این ماهی است که خدای متعال بر ماههای دیگر فضیلت و برتری داده و حرمتش را بزرگ شمرده، روزه را در آن گرامی داشته سپس فرمود: ای سالم هر کس یک روز از آخر این ماه را روزه بدارد در امنیت و آسایش خواهد بود از شدت سكرات مرگ و وحشت بعد از مرگ و نیز از عذاب قبر و هر کس دو روز آخر این ماه را روزه بدارد از صراط به آسانی می گذرد و از ترس و هراس قیامت و شدت آن نهراسد و از جهنم برائت جوید و سپس حضرت فرمود: هر کس نتواند روزه بگیرد چندبار سبحان الله بگوید.(10)

به هر حال اعمال و دعاهای زیادی در ماه رجب سفارش و توصیه شده که برای امور دنیایی و رهایی از مشکلات آخرتی انسان مفید است.

ماه رجب و دعا

یکی از چیزهایی که در ماه رجب پسندیده است دعا است، که مرحوم مجلسی و حاج شیخ عباس قمی آنها را در موارد مختلف گزارش کرده اند. از جمله این دعاها که بسیار هم سفارش شده است سید بن طاووس از محمد بن ذکوان که این مرد آن قدر در حال سجده گریه کرد که نابینا شد می گوید: به حضرت امام صادق (علیه السلام) گفتم لطفاً برای ماه رجب مرا دعایی تعلیم دهید که از طرف خدای متعال به وسیله آن سود ببرم حضرت فرمود: در تعقیب نمازهای صبح و شام هر روز این ماه این دعا را بخوان: «یا من ارجوه لكلّ خير و آمن سخطه عند کلّ شر یا من يعطى الكثير بالقليل یا من يعطى من سئله یا من يعطى من لم يسئله و من لم يعرفه تحننا منه و رحمة اعطنى بمسئلتى اياک جميع خير الدنيا و جميع خير الآخرة و اصرف عني بمسئلتى اياک جميع شرّ الدنيا و شرّ الآخرة فأنّه غير منقوص ما اعطيت وزدنى من فضلك یا کریم، ای آنکه در هر چیزی به تو امید دارم و از خشمش در هر تسری و بدی ایمن هستم، ای آنکه در برابر اندک بسیار عطا کند، ای آنکه به هر کس که بخواهد عطاهاى بسیار نماید، ای آنکه به کسی که از او چیزی نخواهد و کسیکه از راه مهرورزی و رحتمش او را نشناسد عطا می کند، خواهشی که از تو دارم همه خیر دنیا و همه خوبیهای آخرت را به من عطا کن، درخواست دیگرم از تو این است که بدی های دنیا و بدی آخرت را از من دور کنی زیرا کاسته نشود هر آنچه عطا کنی و برای من از فضل و بخشش خودت بیفزای با کرامت.»

محمد بن ذکوان می گوید، سپس حضرت محاسن خود را به دست چپ گرفت و با حالت تضرّع و خشوع در حالی که انگشت سبابه دست راست را حرکت می داد ادامه دعا را می خواند: «یا ذاالجلال و الأکرام یا ذالنعماء و الجود یا ذالمنّ و الطّول حرّم شیبتي على الثّار؛ ای صاحب جلال و کرم، ای صاحب نعمت ها و بخشش ها، ای صاحب منّت وجودها، موی سفیدم را بر آتش دوزخ حرام کن.» (11)

در حدیثی دیگر از پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) گزارش شده که فرمود: هر کس در ماه رجب این عبارت را صدبار بگوید: «استغفر الله الذی لا اله الا هو وحده لا شریک له و اتوب الیه؛ و با صدقه این ماه را به پایان ببرد، پاداش صد شهید را دارد و اگر در ماه رجب از دنیا برود خدا از او راضی می باشد.» (12)

و نیز در حدیث دیگری آمده است که هر کسی دوست دارد که جایگاه خود را در بهشت ببیند و برای او نشان داده شود در ماه رجب یک روز روزه بگیرد و چهار رکعت نماز بخواند در رکعت اول صدبار قل هو الله احد، در رکعت دوم دوستان بار قل هو الله احد بخواند. از اینگونه احادیث فراوان است که در فضیلت این ماه وارد شده است.

لیلة الرغائب

از جمله شبهای بزرگ و با عظمت ماه رجب شب جمعه اول این ماه است. معروف به لیلة الرغائب، اعمال مخصوصی در این شب ذکر شده که به واسطه آن اعمال برکات و پاداش فراوان بر انسان سرازیر می شود.

رغائب جمع رغیبه است به معنی «امرٌ مرغوب فیه عکاء کثیر» یعنی شبی که در آن عطاها و مواهب فراوان بدست می آید در حدیث است شب جمعه اول این ماه احیاء و بیداری و نیایش فضیلت ویژه دارد و موجب دست یابی به عطایای ارزشمند حضرت پروردگار است، در حدیث است که رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: ملائکه این شب را به این نام نهادند و محدثان در کتاب های دعا نمازی با کیفیت مخصوصی در این شب ذکر کرده اند که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: هر کس این نماز را در این شب انجام دهد ثواب این نماز به نیکوترین صورت با روی خندان و درخشان و با زبانی فصیح در شب اول قبر در حضور این فرد ظاهر شود و به او می گوید: ای دوست من مرده می دهم تو را که از هر شدت و سختی نجات یافتی، نمازگزار می گوید: تو کیستی که من تاکنون چنین صورتی زیبا با چنین جلوه ای ندیدم و سخنی شیرین تر از کلام تو نشنیده ام و بویی بهتر از بوی تو نبوئیدم در پاسخ می گوید: من همان نماز لیلة الرغائبم که شما انجام دادی. امشب آمده ام نزدت باشم تا حق را ادا کنم و مونس تنهایی تو باشم و وحشت را از تو بردارم و چون در صور دمیده شود من در عرصه قیامت سایه بر سر تو خواهم افکند پس خوشحال باش که خیر از تو معدوم نخواهد شد.

کیفیت نماز در مفاتیح الجنان ذکر شده است می توانید مراجعه کنید.

سیزدهم ماه رجب

از جمله فضیلت ماه رجب آن است که ایام البیض در آن واقع شده یعنی روز سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم و اعتکاف برای خدا و روزه داری، در آموزه های دینی بر آن تأکید و سفارش شده است.

و نیز ولادت حضرت امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) در روز سیزدهم همین ماه واقع شده.

بیست و هفتم ماه رجب

روز بیست و هفتم ماه رجب روز مبعوث شدن پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) به رسالت و پیامبری است و روزه گرفتن در این روز مستحب و ثواب ویژه دارد برای هر کدام از این شب ها اعمال مخصوصی ذکر شده که جای توضیح آن نیست برای اطلاع بیشتر به مفاتیح الجنان مرحوم شیخ عباس قمی مراجعه نمایید.

ابن بطوطه در سفرنامه خود می گوید شب مبعث نزد مسلمانان عزیز است بخصوص نزد عراقی ها و خراسانی ها و بلاد فارس و روم که به لیلۃ المحیا معروف است مردم گرفتار آن دیار به کنار مضجع شریف مولایشان علی (علیه السلام) در نجف اشرف می آیند و به شب زنده داری و اعتکاف مشغول می شوند و حاجات خود را با خواندن دعا و راز و نیاز از خداوند طلب می کنند. هنوز نیمه شب تمام نمی شد، بیشتر گرفتاران از جمله مریضان و زمین گیر شده گان شفا پیدا می کردند و راه منزل خود را می پیمودند در حالی که صحیح، سالم و تندرست بودند. ابن بطوطه در ادامه می گوید من در همان روزگار در یکی از مسافرخانه های شهر نجف در نزدیکی قبر شریف آن بزرگ مرد تاریخ سکنی اختیار کرده بودم که سه نفر را دیدم که فلج بودند و توانایی راه رفتن نداشتند. یکی از آنان رومی و دیگری اصفهانی و سومی اهل خراسان بود پرسیدم چرا خوب نشده اید و اینجا مانده اید؟ گفتند چون ما به شب بیست و هفتم ماه رجب کنار قبر حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) نرسیدیم که احیا و شب زنده دار باشیم ولی همین جا می مانیم تا شب بیست و هفتم ماه رجب سال آینده تا شفا بگیریم.» (13)

اعمال ام داوود

یکی از عبادتها و دعاهاى معروف که در ماه رجب به انجام آن تأکید شده، اعمال ام داوود است. در کتب حدیث نقل شده، جوانی در عراق که اهل معرفت بود به دست منصور دوانیقی به مدت طولانی در زندان او گرفتار شده بود که نامش داوود بود. مادرش تاب و توان خود را در فراق پسر از دست داده بود، روزی به خدمت امام صادق (علیه السلام) رفت و داستان را نقل کرد و از آن حضرت چاره جویی نمود. حضرت فرمود: آیا می دانی این ماه، ماه رجب است و دعا در آن زود به اجابت می رسد آنچه را که می گویم دقیقاً انجام ده تا فرزندت از زندان رهایی یابد.

ابتدا سه روز، سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم رجب را روزه بدار و روز پانزدهم هنگام ظهر غسل کن و 8 رکعت نماز به جا بیاور. (کیفیت نماز در مفاتیح الجنان ذکر شده به آن مراجعه کنید). همین که نماز را خواند پس از مدّت کمی پسرش آزاد شد پس از آن ام داوود خدمت امام صادق(علیه السلام) رسید و پس از عرض سلام خبر رهایی پسرش را به او رساند. امام صادق(علیه السلام) فرمود: منصور دوانیقی در یکی از شب ها جَدّم علی بن ابی طالب (علیه السلام) را در خواب دید که به او هشدار داد: هرچه زودتر فرزندم داوود را آزاد کن و گرنه تو را در آتش می اندازم. منصور هنگامی که آتش را در مقابل خود دید دستور داد که داوود را آزاد کنند.(14)

برای اطلاع بیشتر به کتاب های حدیث مانند امالی صدوق، بحار مجلسی و مفاتیح مراجعه کنید.

پی نوشت ها:

15. سید محمد دشتی، معارف و معاریف، ج 6، ماده رجب.

16. بحار، ج 97، ص 39.

17. همان، ص 35.

18. همان، ص 33.

19. همان، ص 38.

20. همان، ص 35.

21. همان، ج 49.

22. همان، ص 37.

23. شیخ صدوق کتاب امالی، ص 11 و بحار، ج 97، ص 33.

24. شیخ عباس قمی، مفاتیح الجنان، اعمال ماه رجب.

25. همان.

26. شیخ عباس قمی، مفاتیح الجنان، ص 248.

27. بحارالانوار، ج 97، ص 45.